

FORMY ORGANIZACYJNE W LASACH NIEPAŃSTWOWYCH NA PRZYKŁADZIE POLSKICH REGULACJI PRAWNYCH

Marek
Geszprych –
radca prawny,
doktor nauk
prawnych

*„Kto mało myśli,
ten błądzi wiele”*

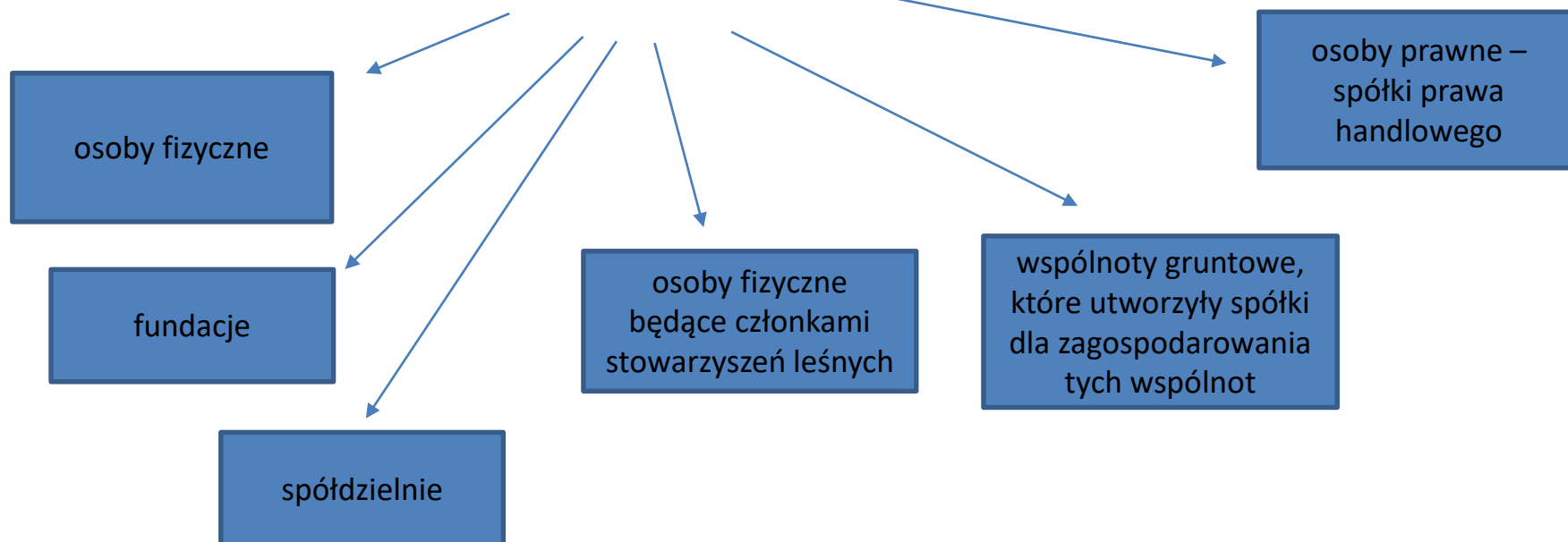
Leonardo da Vinci

**Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach
prywatnych”**

LASY PRYWATNE < LASY NIEPAŃSTWOWE Polska

„Kto mało myśli, ten błądzi wiele” Leonardo da Vinci

właściciel

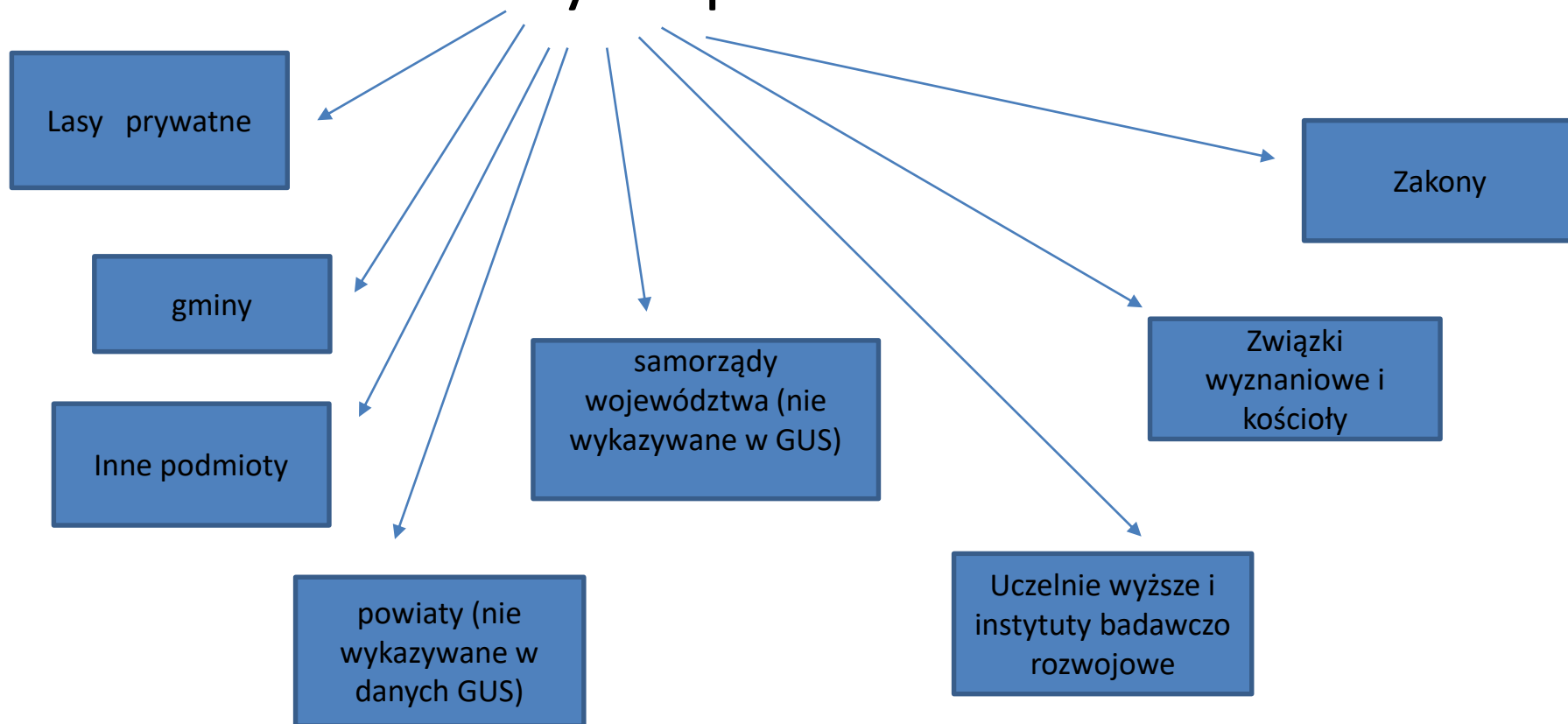

Lasy prywatne – stan na 31 grudnia 2023 r. powierzchnia 1780 tys. ha
(spadek od 2021 r. o 7 tys. ha)

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

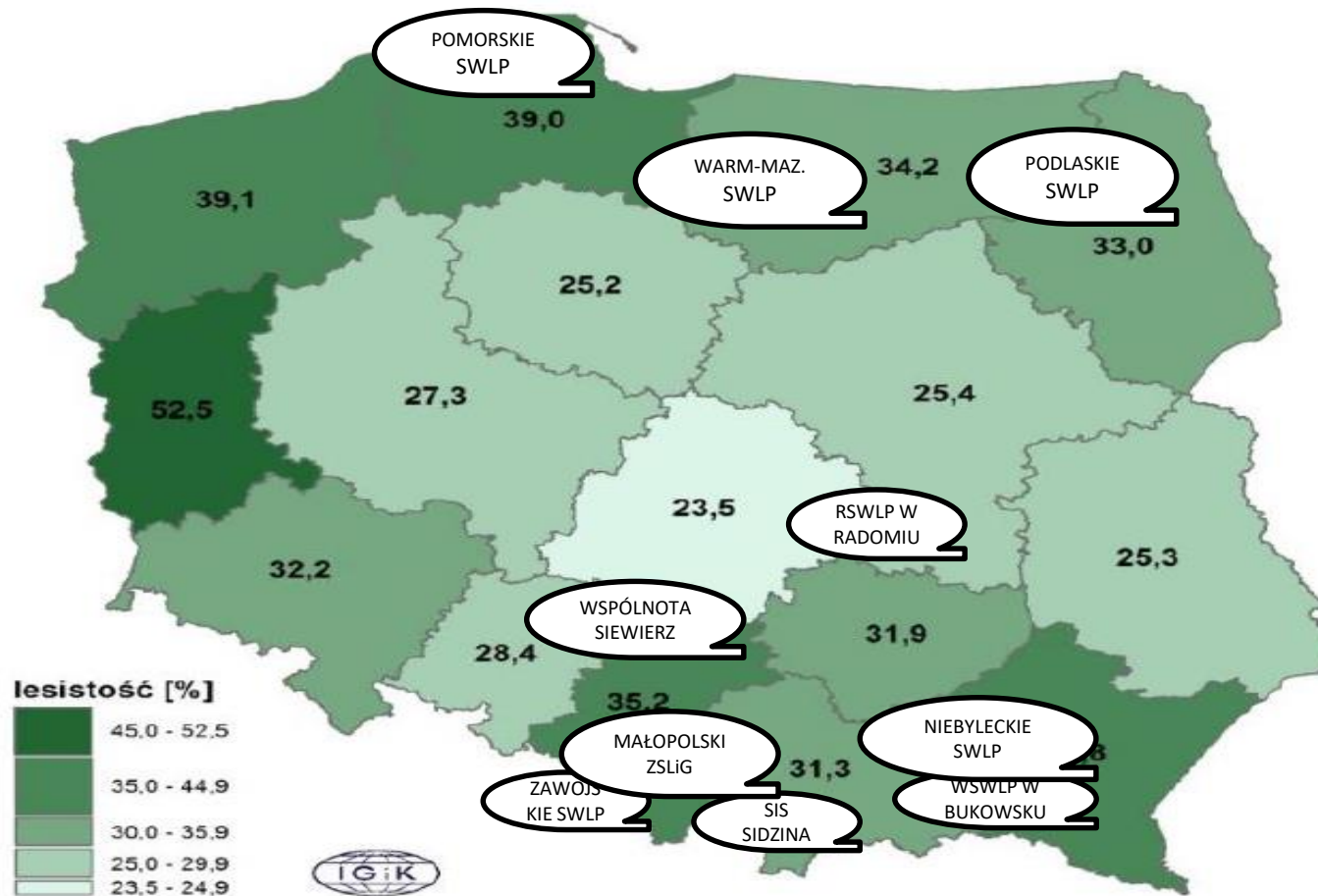
LASY PRYWATNE < LASY NIEPAŃSTWOWE POLSKA

Lasy niepaństwowe

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWARUNKOWANIA FAKTYCZNE

Ryc. 4. Rzeczywista lesistość wg IGiK dla województw (źródło granic województw: CODGiK).

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

FORMY ORGANIZACYJNE – STAN PRAWNY

- **Stowarzyszenia leśne** – ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2020 r. poz. 2261)
- **Spółki dla zagospodarowania wspólnoty gruntowej** – ustawa z dnia 29 czerwca 1963 r. o zagospodarowaniu wspólnot gruntowych (Dz. U. z 2022 r. poz. 140)
- **Regionalne związki leśne** – art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach
- **Spółdzielnie** – ustawa z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2024 r. poz. 593)
- **Izby rolno-leśne** – ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2022 r. poz. 183) – brak przymiotów zrzeszenia

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

PODMIOTY FUNKCJONUJĄCE W SFERZE TZW. LEŚNICTWA NIEPAŃSTWOWEGO

- Kwestie korzyści i barier powstawania i funkcjonowania zorganizowanych form gospodarowania w tzw. lasach prywatnych w Polsce należy postrzegać w kategoriach uwarunkowań prawnych. Wskazane formy to przede wszystkim zrzeszenia. Kwalifikowaną formą zrzeszenia są zrzeszenia leśne, do których można obecnie zaliczyć w Polsce trzy podmioty:

- ❖ **stowarzyszenia leśne,**
- ❖ **spółki do zagospodarowania lasów wspólnot gruntowych,**
- ❖ **spółdzielnie,**
- ❖ **ew. spółki prawa handlowego i spółka cywilna**

- Sfera leśnictwa niepaństwowego:

- ❖ **Regionalne związki leśne** – art. 22 ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach,
- ❖ **Podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego**

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

KRYTERIA KLASYFIKACJI ZRZESZEŃ LEŚNYCH W PRAWIE POLSKIM

- Zidentyfikowanie zrzeszenia leśnego bardzo trudne, nie określone w sposób jednoznaczny w polskich i unijnych regulacjach prawnych, nie określone w orzecznictwie sądowym.
- 1) przedmiot, tj. las dla którego zrzeszenie zostało powołane;
- 2) cel dla którego istnieje, tj. prowadzenie trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (art. 7 ustawy o lasach);
- 3) uprawnienie procesowe organizacji do zgłaszania inicjatyw dotyczących gospodarki leśnej;
- 4) posiadanie interesu prawnego i faktycznego danej organizacji do prowadzenia gospodarki leśnej;
- 5) posiadanie osobowości prawnej warunkującej pełną zdolność do czynności prawnych, zapewniającą samodzielność i umożliwiającą skuteczność podejmowanych decyzji.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

PODMIOTY ISTNIEJĄCE BĄDŹ MOGĄCE ISTNIEĆ W SFERZE TZW. LEŚNICTWA NIEPAŃSTWOWEGO

- ❖ stowarzyszenia leśne,
- ❖ spółki do zagospodarowania lasów wspólnot gruntowych,
- ❖ spółdzielnie,
- ❖ społeczno-zawodowe organizacje rolników, w tym:
 - ✓ rolnicze zrzeszenia branżowe i ich związki,
- ❖ organizacje pożytku publicznego,
- ❖ fundacje,
- ❖ przedsiębiorstwa społeczne,
- ❖ izby rolno-leśne,
- ❖ spółki administracyjne,
- ❖ spółki prawa handlowego,
- ❖ spółki cywilne,
- ❖ podmioty partnerstwa publiczno-prywatnego

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

BARIERY POWSTAWANIA I FUNKCJONOWANIA ZORGANIZOWANYCH FORM

- ❖ Umocowanie ustawowe
- ❖ Instrumenty prawne
- ❖ Forma prawna
- ❖ Rodzaj i sposób zajmowania stanowiska
- ❖ Wolność zrzeszania się
- ❖ Rodzaje dochodów
- ❖ Zakres praw i obowiązków
- ❖ Działalność pożytku publicznego
- ❖ Realizacja przez władze publiczne wartości rozwoju państwa
- ❖ Wspieranie finansowe i merytoryczne podmiotów w sferze leśnictwa niepaństwowego

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

BARIERY POWSTAWANIA I FUNKCJONOWANIA ZORGANIZOWANYCH FORM (2)

- ❖ Mechanizmy ekonomiczne (tzw. pierścienie Simona)
- ❖ Relacje administracja publiczna – sądy – zrzeczenia
- ❖ Rodzaje dokumentacji urzędniowej
- ❖ Realizacja zasady pomocniczości
- ❖ Przesłanki prawa ustrojowego

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

BARIERY POWSTAWANIA I FUNKCJONOWANIA ZORGANIZOWANYCH FORM

(3)

Uwarunkowania gospodarki leśnej w zakresie planowania

- Trwale zrównoważoną gospodarkę leśną **prowadzi się według PUL lub UPUL** (...) (art. 7 ust. 1 u.l.s.);
- Brak istnienia UPUL oznacza brak możliwości prowadzenia trwałej gospodarki leśnej, co w konsekwencji oznacza nieprzestrzeganie zasad ochrony lasów dla dobra współczesnych i przyszłych pokoleń oraz zachowania przyrody samej w sobie;
- Dla lasów **rozdrobnionych** o powierzchni **do 10 ha**, niestanowiących własności **Skarbu Państwa**, zadania z zakresu gospodarki leśnej określa decyzja starosty wydana na podstawie inwentaryzacji stanu lasów (art. 19 ust. 3 u.l.s).

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (1)

1. Istniejące obecnie w polskim porządku prawnym zorganizowane formy gospodarowania w lasach niepaństwowych są niezdolne do prowadzenia trwałej gospodarki leśnej.
- ❖ Na przykładzie działalności stowarzyszeń leśnych stan ten można określić jako kolizję wartości, przyjmowanych przez członków stowarzyszeń leśnych jako adresatów norm prawnych i wartości normodawcy stanowiącego Prawo o stowarzyszeniach, będących podstawą prawną dla funkcjonowania stowarzyszeń leśnych.
- ❖ Konkluzja: konieczność zmian legislacyjnych.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (2)

2. Planując zmiany istniejących przepisów prawnych, należy ustalić, czy zapewniać dużą dowolność kształtowania wewnętrznych stosunków organizacyjnych zrzeszeń leśnych dla potrzeb rozmaitych wariantów współdziałania gospodarczo-ochronnego, czy ograniczyć ramy działania poprzez określenie praw i obowiązków w formie tzw. statutu wzorcowego. Kwestia ta jest bardzo dyskusyjna. Polska podstawa konstytucyjna odnosząca się do wolności tworzenia i działania zrzeszeń leśnych (art. 12 Konstytucji RP) dotyczy wszelkich dobrowolnych organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich i innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.
- ❖ Głównym adresatem wskazanej normy konstytucyjnej są organy władzy publicznej, które powinny zapewnić warunki dla tworzenia i działania dobrowolnych zrzeszeń leśnych
- ❖ Sami zainteresowani, korzystając z tej wolności, powinni mieć możliwość dokonania wyboru najbardziej odpowiadającej im formy zrzeszenia. Jednakże ustawodawca nie zapewnił w sposób należyty realizacji wskazanej normy konstytucyjnej w przepisach ustawowych.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (3)

3. Zapewnienie konieczności integracji organizacyjno-prawnej prywatnych właścicieli lasów z obszaru całej Polski;

3.1. wprowadzenia sprawdzonych w innych krajach rozwiązań dotyczących działalności nowych form zrzeszeń leśnych. Do stworzenia warunków prawnych, ekonomicznych i organizacyjnych dla dobrowolnego lub obligatoryjnego zrzeszania się właścicieli lasów niepaństwowych w celu wspólnego zagospodarowania lasów nawiązują nieuwzględnione w prawie zalecenia Polityki Leśnej Państwa opracowanej w Ministerstwie Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 22 kwietnia 1997 r (pkt 13 celów i priorytetów);

3.2. Zapewnienie możliwości finansowania zrzeszeń, opartego na różnych przepisach prawnych.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (4)

3.3. REKOMPENSATY dla właścicieli lasów za wyłączenia 20-30% lasów z produkcji gospodarczej („Zielony Ład” oraz „Fit for 55”)

3.4. uregulowania problematyki zrzeszeń leśnych w jednej ustawie, bądź w jednym rozdziale ustawy o lasach, z wyartykułowaniem istotnej roli Ministra Klimatu i Środowiska (bądź ministra właściwego ds. rolnictwa) - jako organu administracji mającego wpływ na sytuację zrzeszeń leśnych w Polsce.

Dlaczego?

.....

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (5)

Art. 12. [Wolność tworzenia i działania zrzeszeń i fundacji]

Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.

Art. 74. [Bezpieczeństwo ekologiczne i ochrona środowiska]

2. Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych.

4. Władze publiczne wspierają działania obywateli na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (6)

4. Wyodrębnienie w polskim systemie prawnym spółdzielni leśnych jako potencjalnej formy prowadzenia gospodarki leśnej, wyodrębnienie pojęcia gospodarstwa leśnego.

Dlaczego?

❖ **Art. 12. [Wolność tworzenia i działania zrzeszeń i fundacji]**

Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji.

❖ *Art. 1 ustawy o spółdzielniach: Spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą.*

❖ *Obecne przepisy ustawy z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2024 r. poz. 593) nie regulują tej materii.*

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (7)

5. Modyfikacja trybu oraz sposobu sprawowania nadzoru nad zagospodarowaniem lasów, wspólnot gruntowych w kierunku poddania go regulacji ustawy o lasach.

Dlaczego?

Art. 2 uol [Jedność leśnictwa]

Przepisy ustawy stosuje się do lasów, bez względu na formę ich własności.

Lasy Państwowe są zorganizowane, natomiast lasy niepaństwowe są zorganizowane w sposób niezadawalający.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

UWAGI I WNIOSKI (8)

6. Rozszerzenie zakresu działalności izb rolniczych o aspekty leśnictwa, przy poprawie egzekwowalności już istniejących przepisów prawnych w tej materii.

Dlaczego?

- ✓ Izby są zobowiązane do współpracy z administracją publiczną w zakresie realizacji zadań ze sfery ochrony środowiska, zdrowia i wiejskiego dziedzictwa kulturowego (art. 5 ust. 1 pkt 18 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych - Dz. U. z 2022 r. poz. 183).
- ✓ Powyższa podstawa prawna przyznaje więc możliwości podejmowania przez izby rolnicze działań z zakresu wypełniania ochronnych zadań gospodarki leśnej - jako mieszczących się w sferze ochrony środowiska.

Symposium naukowe „Współczesne problemy gospodarowania w lasach prywatnych”

„Nie dlatego tracimy śmiałość, że coś jest trudne; właśnie ponieważ tracimy tę śmiałość, rzeczy stają się trudne”

Seneka

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ

Marek Geszprych – radca prawny, doktor nauk prawnych i ekspert w zakresie prawa leśnego, prawa ochrony przyrody, gospodarki nieruchomościami oraz prawa rolnego.

Absolwent Wydziałów Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, adiunkt na uczelni wyższej oraz pracownik Instytutu Badawczego Leśnictwa w Sękocinie Starym.

Zastępca prezesa Polskiego Związku Zrzeszeń Leśnych, współpracuje ze Stowarzyszeniem Leśników i Właścicieli Lasów.

Posiada wieloletnie doświadczenie (również kierownicze oraz radcowskie) w pracy w administracji rządowej, w tym w: Ministerstwie Środowiska w Departamencie Leśnictwa, Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi w Departamencie Gospodarki Ziemią oraz Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie.